

תשובות לשאלות נפוצות בכשרות גלאט הון¹ גירסה 1 – טבת תשפ"ה

1. מה הם שני סוגי המסלולים שבכשרות גלאט הון?

בגלאט הון ישנם שני סוגי מסלולים, מסלולי ההלכה המקוריים, ומה שנוסף לאחרונה מסלולים מנייתיים מחקי מדד. במסלולים המקוריים אין צורך להסתמך על היתר עיסקא, זאת משום שכלל המוצרים הנרכשים במסלולים אלו מותרים לרכישה לכתחילה ללא צורך בהיתר עיסקא (כדוגמת אופציות וחוזים, או אג"ח ממשלתי²), ואילו במסלולים מחקי מדד יש צורך להסתמך על היתר עיסקא פרטי מכיון שיש כסף מזומן שמושקע בבנקים או שרוכשים איתו אג"ח של חברות פרטיות, ולכן צריך היתר עיסקא בין העמית בקרן לבין הבנק או החברה שמנפיקה את האג"ח.

באפשרותך לראות בקובץ העידכונים של גלאט הון על כל מסלול ומסלול האם הוא מסתמך על היתר עיסקא.

2. מה רמת ההיתר עיסקא במסלולים בהם יש צורך להסתמך על היתר עיסקא?

הצורך בהסתמכות על היתר עיסקא הוא מחמת שהכסף המזומן מושקע בבנקים ובאג"ח, ההיתר עיסקא נחתם באופן פרטי (מנהל הקרן חותם בשליחות העמיתים מול החברות בשטר פיזי, ומבקשים לתוספת הידור לחתום גם במכון היתר עיסקא למהדרין), אך בנוסחאות השטרות יש חילוקים שונים מכיון שהחלק המושקע בבנקים הוא כפי נוסח ההיתר עיסקא של הבנקים ויש בזה כידוע רמות שונות. ואילו החלק המושקע באגחי"ם רובו נעשה בנוסח מהודר כפי דעת רבני גלאט הון, אך ישנם גם מיעוט שטרות בנוסח הבד"ץ ויש בזה חילוקים שונים³.

3. האם ראוי להימנע מלהצטרף למסלולים החדשים בכדי שלא להסתמך על היתר עיסקא.

דעת מרבית מגדולי ההוראה שנאשר החתימה על ההיתר עיסקא נעשית באופן פרטי הרי שיש לזה תוקף ואפשר להסתמך על זה אך לכתחילה, אמנם דעתו של הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל היתה שראוי לא להסתמך על היתר עיסקא הנעשה עם חברות בבעלות חילונית אך כשהוא נחתם באופן פרטי⁴, אך גם לדעתו בשעת הצורך ניתן להסתמך ולהשקיע במסלול זה, לאחר שנעשו בו דקדוקים רבים. ובאמת מחמת דעתו ביקשו גדולי ההוראה מגלאט הון להשאיר את המסלולים המקוריים במתכונת הראשונית שאין צורך כלל להסתמך על היתר עיסקא עבור אלו הרוצים להחמיר בזה.

למעשה, אלו המסתמכים על היתר עיסקא בהפקדה לפק"מ וכו' (וכ"ש המקילים ביתרת חובה שזהו אך חמור יותר), פשיטא שיכולים לסמוך על מסלולים אלו. אך אלו המנסים להימנע מלהסתמך על היתר

¹ אין במידע הניתן בקובץ זה משום יעוץ כלכלי. ועל כל אחד להתייעץ בענין זה עם יועץ השקעות/ביטוחי מוסמך.
² להרחבה בביאור ההיתר ברכישת אופציות חוזים ואג"ח ממשלתי ראה בספר תקנת הרבית קיצור הלכות פרק ה סעיפים יז-כה.

³ להרחבה בנוסחאות השונות של ההיתר עיסקא ורמות ההידור השונות ראה בספר תקנת הרבית קיצור הלכות פרק א סעיף יא ו-טז.

⁴ להרחבה בענין היתר עיסקא עם חברות בבעלות חילונית ובחילוקים בין היתר עיסקא כללי לפרטי ראה בספר תקנת הרבית קיצור הלכות פרק א סעיפים ב-י.

עיסקא לגמרי וכדעת הגרנ"ק, צריכים לשקול האם להחמיר זאת אף במקום הפסד מרובה, מאחר שיש צדדים רבים להקל בזה, וכל אחד יעשה כדעת רבותיו.

4. האם ישנם מסלולים מנייתיים בהם אין צורך להסתמך על היתר עיסקא?

נכון לתאריך ה-1.1.25 מסלול ההלכה בחסכון לכל ילד של חברת הראל אמור להיות מסלול מנייתי ולמרות זאת לא יצטרכו להסתמך בו על היתר עיסקא. הדבר נעשה לאחר שהוסכם שהנסף המזומן יושקע אך ורק באג"ח ממשלתי ולא בבנקים או באג"ח של חברות פרטיות (ראה בהמשך פירוט כלל השינויים בין הראל לשאר המסלולים מחקי מדד).

5. במה שונה המסלול המנייתי של הראל חסכון לכל ילד משאר מסלולי עוקבי המדד?

ישנם שלושה חילוקים בין המסלול המנייתי של הראל חסכון לכל ילד לשאר הקרנות המנייתיות מחקי המדד: א. בהראל זה לא מחקה מדד אלא חשיפה למניות (ע"י חוזים) לפי שיקול דעת מנהלי הקרן. ב. בהראל זה רק 80% מנייתי ואילו בשאר זה 100% מנייתי. ג. בהראל המזומן מושקע באג"ח ממשלתי ואילו בשאר הוא מושקע בבנקים ובאג"ח קונצרני. כתוצאה משינויים אלו יכול להיות שינויים בתשואה ויש להתייעץ עם יועץ ביטוחי.

6. האם צפויים שינויים נוספים בעתיד?

אנו מקווים מאד להגיע בעתיד לקרנות מחקות מדד ללא צורך בהסתמכות על היתר עיסקא בדומה למתווה שנעשה בהראל, אך ככל הנראה יקח זמן רב עד שזה יקרה.

בחסכון לכל ילד משרד האוצר לא מאשר יותר ממסלול הלכה אחד בכל חברה, ולכן אין כ"כ אפשרות לשינויים נוספים, אך אם יהיה שינוי בעמדת האוצר יהיה אפשר לעשות עוד מסלולים מחקי מדד s&p500 שלא יצטרכו בהם הית"ע כלל וכמו המתווה של הראל.

© אין טעם לברר בגלאט הון האם כבר נעשו שינויים, כאשר זה יקרה תעודכנו על כך במייל העדכונים!

7. כיצד חותמים על ההיתר עיסקא במסלולים שיש צורך בכך?

ראשית יש להדגיש שההיתר עיסקא אינו בין העמית לבין החברה המנהלת משום שהחברה מוגדרת רק כשליח העמית להשקיע את כספו, אלא בין העמית לבין הבנק או החברה שממנה רוכשים את האג"ח. ולדוגמא במקרה שהפנסיה היא ב'מיטב דש' ההית"ע אינו מול 'מיטב דש'.

ולמעשה ההיתר עיסקא נחתם על ידי החברה המנהלת בשליחות העמית, ולתוספת הידור מבקשים לחתום במכון היתר עיסקא למהדרין באתר או דרך נדרים פלוס. אופן החיתום במכון היתר עיסקא למהדרין, בפנסיה על מי שהפנסיה רשומה על שמו לחתום. בחסכון לכל ילד יש לרשום את שמות הילדים, אך החיתום יכול להעשות על ידי אחד ההורים (ישנה עדיפות שהאמא תחתום) וכדין אפוטרופוס.

8. הצטרפתי למסלולים המסתמכים על היתר עיסקא כבר לפני זמן ולא חתמתי על היתר עיסקא האם יש ענין לעשות זאת כעת?

כן.

9. שאלה: מה הם סוגי המסלולים בחסכון לכל ילד

גלאט הון נותנת כיום כשרות במסלולי חסכון לכל ילד בשלוש חברות: מיטב, הראל, ואינפיניטי. כלל המסלולים הם במתווה של סיכון מוגבר⁵ אך הם שונים זה מזה במתווה ההשקעה וכפי שמופיע בטבלה המצורפת:

מיטב דש	מחקה מדד s&p500	מסתמך על היתר עיסקא
אינפיניטי	מחקה מדד עולמי	מסתמך על היתר עיסקא
הראל	חשיפה ל-80% מנייות (ע"י חוזים) לפי שיקול דעת של מנהלי הקרן, ללא חיקוי של מדד מסוים (ראה לעיל שאלה 5)	לא מסתמך על היתר עיסקא

Ⓢ חשוב לציין שבכלל החברות המסלול שיש לבחור בו בעת ההצטרפות הוא מסלול ההלכה!

10. כיצד מתבצע המעבר בין הקופות בחסכון לכל ילד

המעבר בין החברות השונות נעשה על ידי פניה לחברה אליה ברצונכם לנייד ולמלא טופס ניוד עבור כל ילד. אפשר לקבל במייל העדכונים טפסי מעבר לחברות השונות שבכשרות גלאט הון.

11. מה הנידון שהיה סביב 'הבטחת תשואה' וכיצד לאחרונה נפתרה הבעיה

מדינת ישראל במשך שנים רבות נתנה הטבה לאזרחים ש-30% אחוז מכספי הפנסיה יולווה למדינה ברבית גבוהה מאד, זאת בכדי לבטח את הפנסיות למקרה של נפילה בשוק ההון. לפני כשנתיים הוחלט על ידי המדינה לשנות את המתווה ולעשות זאת על ידי נתינת מעין רשת בטחון דו כיוונית, הרעיון היה שישקיעו את אותם 30% בקרן יעודית במתווה של המסלול הגדול ביותר באותה חברה, והמדינה התחייבה שהעמיתים בכל מקרה יקבלו לא פחות ולא יותר מ-5.15%, כך שאם התשואה של הקרן היה פחות מ-5.15% המדינה תשלים מכספה עד 5.15%, ואם היתה תשואה גדולה יותר המדינה תיקח את ההפרש מעל ה-5.15% לעצמה.

שינוי זה יצר בעיה למסלולי ההלכה מכיון ש-30% מכספי הקרן החלו להיות מושקעים גם במוצרים שאינם כשרים. אך התעורר נידון לגבי הכסף הזה האם זה מוגדר בבעלות העמיתים או לא (מכיון שגם אם זה לא ירויח העמיתים מקבלים ואם זה מרויח הרבה הם לא יקבלו את התוספת ולכן זה לא נראה כבעלות). כאשר אנשי האוצר נשאלו הם באמת הגדירו את זה שהמדינה היא הבעלים אך תקופה ארוכה הם לא הסכימו לכתוב את זה.

⁵ כיום בגלל הגבלות משרד האוצר אין אפשרות להוסיף יותר ממסלול הלכה אחד בכל חברה, ואולי בעתיד נצליח לפתוח מסלולי הלכה נוספים ויהיה אפשר לעשות גם מסלול בסיכון מועט.

במשך כל תקופה זו הסתמכו בגלאט הון על הוראת הבי"ד של הגר"נ קרליץ זצ"ל (בהרכב של הג"ר שריאל רוזנברג הג"ר יהודה סילמן והג"ר שבח רוזנבלט) שסברו מכמה טעמים שאין זה מוגדר בעלות. זאת בצירוף הסעיף שנוסף בקרנות גלאט הון בו כתוב שבעלות העמיתים היא רק על הנכסים הכשרים. אך ההוראה לגלאט הון היתה לפעול מה שאפשר בכדי לנסות ולתקן את זה.

אחרי דיונים ארוכים בתאריך ג' כסליו תשפ"ה נפל דבר בישראל, כאשר המדינה הוציאה מסמך בו הוצהר על ידי גורמי החקיקה בפני הכנסת שדינם של הנכסים המובטחים זהה לשאר התחייבות המדינה וכמו אג"ח מדינה – ובמילים שלנו ההגדרה היא שדינו כמלוה (פרשנות זו הינה כללית ללא קשר למסלולי ההלכה), ובכך נפתרה הבעיה מכיון שהבעלים על כל הנכסים הללו זה המדינה והם רק נותנים תשואה של 5.15% תמורת הלוואה זו⁶.

12. האם ניתן לקבל הלוואות לעמיתים במסלולי גלאט הון?

כמה מילים על הלוואות עמיתים: הלוואה זו שניתנת על ידי החברה היא בעצם ניתנת מנכסי העמיתים ובשליחותם, כך שבעצם כלל העמיתים מלווים לעמית שנוטל את ההלוואה בתמורה לתשלום רבית שהוא משלם להם, ולכן ללא היתר עיסקא בין כלל העמיתים לבין הלוה הדבר אסור. רק שאפשר לפתור את הדבר על ידי כך שהדבר יעשה בכפוף להיתר עיסקא.

בגלאט הון כגוף כשרות לא מאפשרים את זה, ראשית בגלל אותם העמיתים שאינם רוצים להסתמך על היתר עיסקא, אך גם בקרנות גלאט הון מחקי מדד שבהם מסתמכים על היתר עיסקא לא מתירים את זאת, מכיון שחוששים שמא יהיה לווה שאין לו עסקים ובאופן זה אין אפשרות להסתמך על היתר עיסקא⁷ ובאופן זה האיסור יחול אך על כלל העמיתים שנמצאו מלווים ברבית ללא אפשרות להסתמך על היתר עיסקא.

לחילופין, חלק מחברות הביטוח מאפשרים לעמיתים במסלולים של גלאט הון לקבל הלוואות עמיתים מנכסי המסלול הכללי (המסלול ללא הכשר), ובכדי להתיר הלוואה זו יש לחתום על היתר עיסקא באופן פרטי מול החברה (שהיא חותמת בשליחות כלל העמיתים) בעת קבלת ההלוואה (האופן המעשי של חתימה זו משתנה מחברה לחברה, ובאופן שהחברה מסכימה להוסיף סעיף בעת החתימה על לקיחת ההלוואה שזה נעשה ע"פ ההיתר עיסקא של החברה הדבר ודאי מועיל להחשב כפרטי).

יש לדעת שלקחת הלוואות עמיתים על מנת להשקיע בניירות ערך כדוגמת מחקה מדד S&P500 זה לא לכתחילה, מכיון שכפי שכתב הרב ישראל זון בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל הקניית ניירות ערך בתורת עיסקא בעייתית מצד דרכי הקניינים, שהרי הקנין שלהם נעשה רק על ידי רישום בקנין סיטומתא⁸.

⁶ עוד הוצהר, שבמקרה של חדלות פרעון העמיתים במסלולים הכשרים יקבלו רק מהנכסים הכשרים, כך שגם בהנחה שזה כן מוגדר בבעלות העמיתים ולא בבעלות המדינה, מכל מקום הבעלות של העמיתים במסלולים הכשרים היא רק בנכסים הכשרים.

⁷ להרחבה ראה ספר תקנת הרבית קיצור הלכות פרק א אות יב.

⁸ ואף שכאשר יש לו עסקים אחרים יכול הוא להקנות אותם כנגד הכסף שהוא מוציא, צורה זו של הסתמכות על היתר עיסקא בהוצאת הכסף לשאר הוצאות ולהקנות כנגד זה נכס אחר אינה לכתחילה.

13. האם ניתן להשקיע בקרנות סל או קרנות נאמנות מחקות מדד בחו"ל?

יש תפיסה מוטעית בציבור שכל המסלולים העוקבים כשרים בגלל שלא קונים בו מניות בפועל, אך צריך לדעת שזה אינו נכון מכיון שצורת המעקב יכולה להיות בכל צורה ואף על ידי שילוב של רכישת המניות עצמן. ובחו"ל מחמת שיקולים פיננסיים שונים חלק גדול מהקרנות העוקבות הם קרנות פיזיות (כלומר שקונים בהם ממש מניות ולא רק מכשירים עוקבים כחוזים), כמו בלאקרוק בארה"ב, ולכן הרי זה כקרן מנייתית רגילה.

גם קרנות חו"ל המוגדרות 'סינטיטיות' (כלומר שהרווחים לא נעשים על ידי החזקת מניות בפועל), לפי בדיקה מידגמית שנערכה נמצא שיש החזקות של מניות בפועל. (כפי הנראה הוראות הרגולציה בארה"ב לא מאפשרות להחזיק את המזומן בבנקים ברמה מלאה ולכן הם רוכשים במזומן גם מניות).

ואף לאלו המקילים ברוב גויים צריך לדעת שיש חברות בחו"ל שהם בבעלות רוב ישראל, וכפי שידוע שיש כאלו חברות אף במדד הs&p500.

14. האם ניתן להשקיע בקרנות s&p500 בארץ ללא הכשר?

קרנות הפנסיה או ההשתלמות מחקי מדד s&p500 אף שהם אינם קונים את מניות המדד עצמו מה שהם עושים זה רכישת קרנות של חו"ל, וכפי שנתבאר יש שם החזקות בפועל של מניות, ולכן גם מי שסומך להתיר ברוב גויים לא יכול לסמוך להתיר באופן זה מכיון שכפי שנתבאר ידוע שיש חברות שאינם רוב גויים והדבר ניתן לבירור. בעיה נוספת היא שמכיון שהם קונים קרנות ללא פיקוח יש שם היתר עיסקא כללי (אך כאמור עיקר הבעיה היא ההחזקה בפועל של מניות).

15. כיצד אוכל לקבל את רשימת המסלולים והניירות ערך שבפיקוח גלאט הון?

כל שעליך לעשות הוא לשלוח בקשת הצטרפות למייל העדכונים של גלאט הון בכתובת: gh025715571@gmail.com. לחילופין ניתן לקבל זאת בפקס על פי ההוראות בטלפון של גלאט הון: 073-3572619 שלוחה 3.

16. מפרסמים היום הרבה אפשרויות לחסכון לצורך חתונות הילדים, מה יש לגלאט הון להציע בזה?

אין כיום הכשר רשמי של גלאט הון על אף ארגון מסוג זה, אך כפי שידוע לנו המסלול שבו משקיעים בארגון בשם 'בנקל' הוא קופת גמל להשקעה של הראל וזהו מסלול שבפיקוח גלאט הון. יצויין שאין במידע זה משום נתינת הכשר ואין לנו אחריות על כך.

17. שאלה: האם יש חששות רבית בהשקעה דרך בית השקעות:

בהשקעה דרך בית השקעות מלבד הצורך בידיעה באיזה מוצרים מותר להשקיע, בחלק מבתי ההשקעות יש מושג שנקרא ריבית זכות, כלומר שבית ההשקעות נותן רבית מסוימת על יתרה הנמצאת בעו"ש. וכמו כן פעמים שיש רבית חובה במקרים שהלקוח נמצא בחוב כלפי בית ההשקעות מחמת חיוב עמלות או השקעות שנעשו בהוראתו ללא שהיה כסף בחשבון.

בכדי להתיר את הרבית זכות יש לברר האם הרבית ניתנת על ידי בית ההשקעות ואזי יש לחתום על הית"ע פרטי מול בית ההשקעות, או שהכסף מושקע בבנקים בשליחות המשקיע ובאופן זה בכדי להתיר זאת יש לחתום על הית"ע פרטי מול הבנק בו מושקע הכסף. (מבדיקה אקראית של חוזה בבית השקעות אקסלנס נראה שבית ההשקעות אינו לוח את הכסף לעצמו אלא מתחייב על רבית שתגיע מכח השקעה). ובכדי להתיר את רבית החובה ההיתר עיסקא בכל אופן צריך להיות מול בית ההשקעות.